

УДК 330.88:339.9.012.23

С. В. Федонюк – кандидат географічних наук, доцент, декан факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки

**Віртуальні соціальні мережі
у формуванні територіальних спільнот**

Роботу виконано на кафедрі міжнародної інформації ВНУ ім. Лесі Українки

Розглядаються віртуальні соціальні мережі як чинник формування територіальних спільнот та інструмент їх дослідження.

Ключові слова: соціальна мережа, територіальна спільнота.

© Федонюк С. В., 2010

В умовах інформаційної ери доміюючі функції і процеси все більше виявляються організованими за принципом мереж, які складають нову соціальну морфологію і територіальну структуру суспільства, визначаючи перебіг процесів, пов'язаних з виробництвом, повсякденним життям, культурою та владою. Парадигма нової інформаційної технології забезпечує матеріальну основу для всебічного проникнення такої форми у структуру суспільства.

М. Кастельс називає сучасне глобальне суспільство суспільством мережевих структур, підкреслюючи, з одного боку, їх всеосязний, а з іншого – визначальний характер, а сам факт належності до тієї чи іншої мережі стає найважливішим джерелом влади і змін у суспільстві [1]. Особливістю сучасного суспільства у його трактуванні є не стільки домінування інформації, скільки перетворення варіантів її використання, коли провідної ролі в суспільстві набувають глобальні мережеві структури, що витісняють традиційні форми взаємовідносин. Формується так званий новий індустріальний простір, який характеризується можливістю поділу виробничого процесу за окремими підприємствами, розміщеними в різних місцях, і забезпечення єдності виробничого процесу за рахунок сучасних комунікаційних технологій. З'являються більш широкі можливості для використання порівняльних переваг географічного та ресурсного характеру, оскільки взаємна віддаленість виробничих одиниць не перешкоджає цьому.

Звісно, процес формування і розвитку глобальних мереж є необмеженим об'єктом дослідження. Проте будь-яка мережа проявляється й на локальному рівні у зв'язку із формуванням стійких зв'язків між її учасниками, що представляють локальні територіальні спільноти. Власне, важливим чинником формування таких спільнот в умовах розвитку мережного виду організації суспільства, є самі мережі, передусім віртуальні соціальні мережі.

Під соціальною мережею розуміється сукупність акторів, які можуть вступати у взаємодію один з одним і зв'язки між якими переважно соціальні, такі як дружні відносини, спільна робота або обмін інформацією.

Виниклі як середовище однокласників і товаришів по службі, соціальні мережі знайшли природний розвиток у мережах знайомства, пошуку роботи, професійних та творчих контактів тощо (табл. 1).

Віртуальні соціальні мережі можуть використовуватися для дослідження громадської думки, пропаганди науково-технічних знань, громадського впливу і як інструмент інновацій.

Через призму соціальних взаємодій жителів, відображених в існуючих соціальних мережах, можна розглядати регіональні й локальні територіальні формування. У свою чергу, аналіз комплексно представлених соціальних взаємодій жителів, дослідження структури соціальних зв'язків дає змогу отримати істотну інформацію про функціонування територіальної спільноти. Взагалі, серед критеріїв виділення територіальної спільноти особливий інтерес представляє така характеристика, як інтенсивність внутрішніх зв'язків порівняно з зовнішніми. Найважливіша роль цього критерію пов'язана зі специфікою локальної територіальної спільноти, полягає у її відносній цілісності і самодостатності. Таким чином, побудова мереж соціальних зв'язків на територіальній основі дає змогу визначити локалізацію зв'язків жителів спільноти. Розглядаючи, наприклад, дані про локалізацію IP-адрес, або зазначених в анкетах реальних локацій користувачів віртуальних соціальних мереж, а точніше, взаємне накладення таких мереж, можна отримати інформацію про місця концентрації зв'язків (всередині спільноти або поза

ії межами) і напрямках їх розповсюдження. Ці дані дають змогу більш чітко описати межі спільнот, а також їх стан і перспективи розвитку.

Таблиця 7

Типи мереж залежно від характеристик зв'язків та атрибутів акторів [2]

Характеристика зв'язків	Атрибути акторів: місце проживання, місце відвідування
Родинні зв'язки	Мережа містить зв'язки жителів спільноти, які проживають у мікрорайонах спільноти, з родичами, які проживають у мікрорайонах спільноти або за її межами
Друзьчі зв'язки	Мережа містить зв'язки жителів спільноти, які проживають у мікрорайонах спільноти, з друзями, які проживають у мікрорайонах спільноти або за її межами
Сусідські зв'язки	Мережа містить зв'язки жителів спільноти, які проживають у мікрорайонах спільноти, з сусідами, які проживають в місцях різного ступеня територіальної близькості
Зв'язки, зумовлені відвідуванням місця роботи, навчання	Мережа містить зв'язки жителів спільноти, які проживають у мікрорайонах спільноти, здійснювані з метою відвідування місць роботи, навчання, що розміщені в мікрорайонах спільноти або за її межами
Зв'язки, зумовлені відвідуванням медичних установ	Мережа містить зв'язки жителів спільноти, які проживають у мікрорайонах спільноти, здійснювані з метою відвідування медичних установ, що у мікрорайонах спільноти або за її межами
Зв'язки, зумовлені відвідуванням адміністративних установ	Мережа містить зв'язки жителів спільноти, які проживають у мікрорайонах спільноти, здійснювані з метою відвідування адміністративних установ, що розміщені у мікрорайонах спільноти або за її межами
Зв'язки, зумовлені відвідуванням місць відпочинку та розваг	Мережа містить зв'язки жителів спільноти, які проживають у мікрорайонах спільноти, здійснювані з метою відвідування місць відпочинку та розваг, що розміщені в мікрорайонах спільноти або за її межами
Зв'язки, зумовлені відвідуванням магазинів	Мережа містить зв'язки жителів спільноти, які проживають у мікрорайонах спільноти, здійснювані з метою відвідування магазинів, що розміщені в мікрорайонах спільноти або за її межами

Сучасні сервіси соціальної комунікації в Інтернеті дають можливість вибірки персонально введених даних про цілу низку параметрів, що відображають соціальний статус й активність користувача.

Соціальна спільнота або група, що діє в інтернет-середовищі, допускає активне оперативне вивчення програмними методами шляхом інтеграції в керуюче середовище модулів статистики, аналізу та прогнозування.

Література

1. Кастельс М. Информационная эпоха : экономика, общество и культура / пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана / М. Кастельс. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 606 с.
2. Наумова М. В. Социальные сети в локальной территориальной общности : подходы к исследованию / М. В. Наумова // Регион : экономика и социология. – 2007. – № 2. – С. 113–120.